

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Cap. XIV. De duratione dispensationis, & potestatis dispensandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

§. V. In quinta Clausula praescribitur revalidatio Matrimonii.

Si forte Matrimonium inter impeditos per impedimentum dirimens, contra eum fuit cum fuerit nullum, revalidari per novum consensum debet: id ergo movent in hac Clausula Pontifex. Nos autem de hac revalidatione commodius tractabimus pluribus infra *tr. 4. de consensu c. 7.*

§. VI. In sexta Clausula advertitur, hanc dispensationem valere tantum pro foro Conscientiae.

1. Quandoquidem Dispensatio, de qua agimus, expedienda est, per viam poenitentiae, quia est pro impedimentis occultis, ideo recte advertit Pontifex: eam dari solum pro foro interno. Iudex ergo in externo foro procedere poterit in hoc casu, ac si ei Matrimonio dispensatum non fuisset.

2. Verum non est negandum, si Iudex sciat, eiusmodi dispensationem fuisse datam, posse interdum illi acquiescere, immo recte Filliucius *trakt. 10. de matr. p. 2. cap. 10. num. 3 & 8.* notat, posse evenire, ut Confessarius (habita licentia, ut suppono à Poenitente) faciat fidem apud Iudicem se absolvisse, & dispensasse. Ex quo Testimonio dissimulare Iudex poterit, & Matrimonium illud non condemnare. Potest item contingere, ut Parochus, vel Episcopus nolit assistere huic Matrimonio, quia scit, impedimentum occultum esse inter contrahentes; tunc ergo Confessarius poterit, per similem licentiam Poenitentis, certiorum facere Parochum, vel Episcopum, qui sanè ad eiusmodi Testimonium acquiescere omnino debebunt.

§. VII. In septima Clausula praecipitur lacerari literas.

Executor horum impedimentorum, quae occulta supponuntur, nullas literas, nullamque fidem debebit dare iis, quibus dispensationem concedit (Excipe, quae diximus §. *praec. n. 2.*) ipsumque Summi Poenitentarii, Breve, seu Rescriptum, ex cuius vi dispensationem expedit, lacerare, vel quod idem est, comburere, obligabitur: id quod non raro sub poena excommunicationis praecipitur, quia ut habet *ibidem n. 357.* Filliucius, Pontifex non vult, ut sic dispensatus, uti possit ea dispensatione in foro externo.

At, poteritne Confessarius illud Breve apud se retinere?

Respondeo. Cum certè ad alium usum, non verò ad forum externum, ut supponimus, retineat, erit materialis retentio, unde, nec ipsi, ut vult idem Filliuc. *ibid.* prohibita, maxime, si in illo aliqua fiat scissura, praesertim sigilli, &c. Addit Sanch. *8. matr. d. 34. n. 42.* Si eiusmodi Breve apud ipsum dispensatum remaneat, non propterea invalidam fore dispensationem; nam, quando Pontifex Delegato dicit, *Quod si retinuerit, nihil illi praesentem litteram suffragentur*, sensus est, nihil suffragentur in foro externo.

CAPUT XIV.

De Duratione Dispensationis, & Potestatis dispensandi.

§. I. An cesset, seu valeat Dispensatio, seu dispensandi potestas, si non acceptetur?

1. Haec sunt tria fere certa, unum controversum. Certum est Primò, si tu petas à Pontifice v. g. per medium tuum Procuratorem dispensationem, vel

potestatem dispensandi, & Pontifex conceat potestatem; ita Sanch. *8. matr. d. 26.* quia iam ad hoc potestatem in persona tui Procuratoris, cui mandatum potestatem dediti.

2. Certum est Secundò, si, te nesciente, alio eadem gratias impetret, valide impetret, & non impetret omnes gratis pro alio nesciente, recte Sanch. *ibid. c. Si motu proprio de Praben. in 6.* Quis enim, sicuti generalem animum habet lucranda dispensatione, ita, & has gratias, & privilegia, quae sunt aliquid donant, nempe exemptionem à lege. Ad contentum tamen valoris requiri tua acceptio, & illa gratia uti possis, & ad quosdam alios effectus infra indicabuntur. Si igitur res ita te habet in gratias, ita etiam se habebit in dispensationibus matrimonialibus. Immo in his, quoad impedimenta sanguinitatis, vel Affinitatis est illud peculiariter notatur, vel acceptetur ab uno ex coniugibus, & in capite valida dispensatio; Cum enim tunc dispensatio impedimento afficienti utranque personam, acceptum unius, ne careat suo affectu, prodest etiam alteri.

3. Certum est etiam Tertio, si aliquo tempore potestatis acceptare praedictas gratias, posse postea, quaeque volueris, illas valide acceptare, quia donec Princeps seu Princeps eas non revocaverit, semper peribit, adeo eas acceptare tibi integrum semper erit.

4. Haec sunt certa. Controversum est, an, si impetrata dispensationem de impedimento, quo laborat uterque, nescientes, sive bona, sive mala fide procedat matrimonium, matrimonium infirmetur ex illius capite? Verum de hac quaestione à me infra, *in 2. Consensu c. 2. §. 2.* dicetur satis.

§. II. An cesset ex renunciatione? Quid ex non?

1. Impetrasti dispensationem, seu gratiam, & acceptasti, illam tamen tunc renuncias, petite gratiam. Quod enim eam possis renunciate certum est, quia libet potest renunciate suam rem, quales esse hae gratiae, & privilegia concessa, in vitium potest personae, nam concessa alicui in favorem suam, ut privilegium Canonici concessum Clericis, non potest Clerico renunciari, seimus omnino.

2. Respondeo, Si Superior legitimus tunc renunciationem acceptavit, expirat gratia; Si nondum acceptata non expirat. Ratio prioris partis est, quia, si tu renuncias, & Superior acceptavit, iam amplius illa non est. Ratio partis posterioris est, quia, sicuti veritas saliter Donatio alicujus rei non acceptata, non est rei dominium in alterum, sed remanet res in Donante, ita, in renunciatione gratiae non acceptata à Superiori remanet ea gratia in ipso renunciante.

3. Hinc sequitur Primo, ut quamvis nullus renunciet, quis impetrat dispensationem, etiam licet tunc teras concessionis, possit illa vi, quis dum Superiori renunciationem non acceptat, remanet gratia apud dispensatum.

4. Superior autem legitimus, qui in causa nullo dispensationum Matrimonialium, acceptare renunciationem valeat, est solus Summus Pontifex, quia vult liter ille, vel ejus Superior potest renunciantem potest acceptare, qui illam concedere potest. Vult etiam Ordinarius loci, & Confessarius, quibus solet committi potestas dispensandi, non potest (ut notat Castrop. *tr. 3. d. 4. p. 17. n. 10.*) legitime renunciationem dispensationis acceptare, quia in rescripto Pontificis concessio quidem illis dicta potestas dispensandi, sed nihil de potestate renunciationem acceptandi.

5. Sequitur Secundò, ex non vlt dispensationem, illam cessare, ut vult Pont. *8. matr. c. 18. §. 1. n. 20.* Sanch. *l. 8. de matr. d. 32. n. 7.* Castrop. *l. c. p. 18. n. 3.* quia si cessat, potest non aliunde, nisi, quia tacite per non vltm v. g. potest, octo, decem annorum intelligitur renunciantis, quae, octo, decem annorum intelligitur, etiam expressis, non licet renunciantio sola, ut dictum est, etiam expressis, non licet ad gratiae cessationem, ergo multo minus tacite.

§. III. An ex revocatione ?

1. **V**T expeditius huic quaestioni faciam satis, praemittit. Primò, Privilegium quod nihil aliud est, nisi potestas alicui concessa ad faciendum aliquid alias ex lege prohibutum (neque enim hic nos loquimur de privilegio, quod dominium alicuius rei transfert in Privilegiatum, de quo Castrop. *T. 1. tract. 3. d. 4. p. 21. §. 1.*) Privilegium inquam, seu similis gratia revocari, secundum Suarez *de legibus, lib. 8. ap. 17. Sanchez lib. 8. marr. d. 33. n. 1.* citantem multa Iura, & Doctores, potest ex natura sua ab eo, qui illud concessit, vel ab ejus Successore, vel ab ejus Superiore. Ratio est, quia Superior, quando privilegium concedit nec suo, nec Successoris, nec Superioris iuri praedjudicat. Quare, & ipse & illi semper retinent potestatem requirendi à subdito legis observantiam, vel certè de novo ejusmodi observantiam praecipendi. Dixi, (ex natura sua) propter ea, quae mox subdam.

2. Praemitto. Secundò, Privilegium aliud est onerosum, aliud mere liberale, seu gratiosum. Onerosum est illud, quod conceditur ex causa onerosa, seu per modum contractus, puta sub onere alicujus pretii, vel operis. Ejusmodi est privilegium, quod alicui conceditur cum conditione, si tantum elemosynam erogaverit, si illam peregrinationem susceperit, si ad praedandum contra Infideles se contulerit, &c. Atque huc etiam reducuntur alicui privilegium remuneratorium, seu concessum ob aliqua merita, ut si gratia quæpiam alicui concedatur, quia ad bellum is se contulit, quia illud vel illud Beneficium commisit Ecclesiae, vel Principi, &c.

3. Privilegium autem mere liberale est illud, quod praescindendo à quocunque onere, gratis conceditur.

4. Ex hac duplici Privilegiorum classe, onerosum, nisi iusta causa, ac proportionata causa, & nisi fiat restitutio seu compensatio praedicti pretii, revocari non potest. Quod si revocaretur, nulla esset revocatio, utpote, iniusta. Ita cum aliis Castropalus *loc. cit. §. 2. Sanchez, Suarez, Pontius II. ca. ubique ab eodem citati. Id, quod Doctores extendunt ad privilegium remuneratorium, notantque nonnulli ejusmodi esse non pauca privilegia concessa Religiosis, quando saltem habent proportionem cum meritis illis quorum mentio in tenore concessionis Privilegii fit.*

5. Privilegium verò mere liberale datum à Superiore contra proprium ius revocari quidem valide potest ab ipso, vel ejus Successore, vel ejus majore Superiore, ut dictum est *n. 2.* tamen, si revocetur sine causa iusta, peccabit revocans, sed (praescindendo ab aliquo graviore inconveniente, quod possit occurrere) solum venialiter, cum enim ex natura sua Beneficium absolute collatum requirit esse perpetuum, si Superior sine causa illud postquam dedit, revocet, faciatque temporale, non poterit (quavis ea mutatio fuerit sub ejus potestate) notam inconstantiae & levitatis evitare.

6. His positis restringendo nos ad nostrum argumentum de Dispensationibus Matrimonialibus (de gratiis enim aliis universaliter, praecitati legantur Doctores) dico, nobis esse cum distinctione respondendum. Nam, vel sermonem habemus de Dispensationibus in foro externo concessis per viam Datarum, vel de concessis in foro conscientiae per viam Pœnitentiarum. Illæ sine iusta causa revocari non possunt à Pontifice, quia sunt privilegia concessa per modum contractus sub onere elemosynæ solutæ à Dispensato. Quare, si Pontifex, existente iusta causa, revocare valide eas velit, debet pretium, ut modo *num. 4.* dictum est, reddere. Hæ verò pro foro conscientiae datæ, neque sine iusta causa debent revocari, quia, ut diximus, adesset culpa levitatis, & inconstantiae, tamen hæ valide revocabuntur, ut iam *n. 5.* indicavimus, sive immediate ipse Pontifex illas Dispensationes expeditit, sive mediis suis Delegatis. Illud signatè docet Sanchez *lib. 8. marrim. d. 33. n. 13.* Pœnitentiarium non posse, sine causa, valide revocare eas concessas

Part 111.

fiones Dispensationum, quas expedire consuevit, eas enim concedit ex auctoritate sibi tradita à Pontifice; at non constat, ipsum habere potestatem concessas revocandi, ut libet. Lege Suar. allatum à Pont. *l. 8. marr. c. 19. §. 2. n. 13.* majorem potestatem circa praedictas revocationes concedentem.

§. IV. An dispensatio, Del potestas delegata ad dispensandum cesset morte Pontificis Delegantis ?

1. **D**E Dispensatione difficultas non est. Si enim illa nemel jam legitime concessa fuit, non cessat morte concedentis, quia non potest infirmari ex superveniente facto, quod firmum semel absolute fuit, ut ex multis Doctoribus notavit Sanchez *lib. 8. marrim. d. 28. num. 91.* & ex Doctrina afferenda colligam *n. 10.*

2. De Potestate autem Delegata ad dispensandum est difficultas. Pro qua praemitto primò sic. Negotium aliquod alicui Delegato commissum, vel ab eodem Delegato fuit ceptum, & tunc res dicitur non integra: vel nondum ceptum fuit, & res dicitur tunc integra.

3. Sed, quæ actio Delegati facit rem ceptam, vel non ceptam, adeoque non integram, vel integram?

Respondeo cum Sanchez *loc. cit. n. 49.* in literis Iustitiae: id est in iis, in quibus constituitur quis Iudex in aliqua causa, tunc res non est integra, quando Iudex primum actum Iuridicum exercet. Et per Sanchez quidem *loc. cit.* hic primus actus est citatio partis, per Castrop. verò *t. 1. tract. 3. d. 4. p. 15. §. 1. n. 2. c. 4.* est quilibet talis actus, quo Iudex incipit uti Iurisdictione, ut indicere locum Iudicii, praecipere ut citetur pars &c. Et nota, per primum hunc actum Iurisdictionem delegatam radicari, & veluti firmari in Delegato. In literis verò gratiae, id est, quando non adest pars contraria, quæ citari possit, ut est in Rescriptis Dispensationum, & gratiarum (de quibus noster dumtaxat est sermo) tunc res non est integra, quando Delegatus auctoritative fecit primum actum, ut si cepit vocare partem, v. g. si mandavit cognoscere de veritate precum, &c. Quo pacto etiam in iplo dicitur Iurisdictione radicari.

4. In literis ergo, in quibus nulla actio cepta à Delegato est, res integra erit, sicuti, in quibus praedicta aliqua actio cepta fuit rem non esse integram, dictum est.

Solam praesentationem literarum Delegato factam nunquam faceret negotium ceptum, notat *ibid.* Castrop. *loc. cit. n. 7.*

5. Praemitto Secundo sic: gratia, quæ in his literis (de quibus non agimus) continetur, interdum est facta, interdum facienda. Gratia facta est illa, quæ conceditur alicui ut illa gratia is fruatur, ut sua, Talis esset, v. g. potestas quam Pontifex alicui, v. g. Petro daret, ut dispensaret cum iis, quibus ipse Petrus vellet; Ita Sanchez *l. 8. marr. d. 28. n. 87.* Castrop. *loc. cit. §. 2.* aliique passim. Gratia autem facienda est illa, quæ conceditur ita alicui certæ personæ, v. g. Caesari, ut ipsi immediate non concedatur, sed concedatur alteri, hoc est Caesari illam Titio, v. g. conferat. Quandoquidem enim tunc nondum dicto Titio concessa est gratia, merito dicitur gratia ipsi facienda.

6. Hoc autem peculiare habet gratia facta, ut non expiret per mortem ejus, qui illam dedit, vel per ejus amotionem ab officio, si quidem praeter claros Textus. (*C. Graum. C. Relatum de off. Delegati. L. Mandati. C. Mandat.*) gratia Principis debet esse ex se, nisi expressè limitetur, perpetua. At gratia facienda expiret in praedicta morte, vel amotione ab officio: nam tunc ejusmodi collata potestas non habet, nisi rationem mandati, seu commissionis, qua Princeps mandat suo Delegato, ut concedat, v. g. Dispensationem. De ratione autem mandati est, sicuti habent iura vulgata, ut expiret morte mandantis, vel amotione ab officio, quia mortui, neque extat mandatum, neque non mandatum, & amoti ab officio mandatum extat illegitimum, hoc est procedens ab eo, qui iam ex officio mandare amplius non potest. Noli autem hujus rei ulteriorem rationem quaerere, quia

P 3 quia

Sacramentum Pœnitentiæ, perierit defuncto Episcopo. 23. Certè ex dictis sequitur, nequaquam petisse. etiam re integra, quia hæc fuit gratia facta ipsi Rectori, & quidem circa personas indeterminatas, ita solum signatè Frogolus t. 1. seu p. 1. l. 3. d. 50. fol. mibi 291. his verbis: Vnde, quamvis possint ejusmodi facultates prohibito revocari, certum est, non expirare morte concedentis, duratque donec viduatis Ecclesiis provifum fuerit de Pastore à quo possunt revocari. An dicta facultas transferat ad Successorem dicti Rectoris pertinet ad §. 6. paulo post afferendum.

§. V. An expiret Dispensatio, vel potestas dispensandi, vel alia gratia, si, qui concessit, moriatur, vel amoveatur ab officio, antequam literas Concessionis dederit.

1. Affero Primo, in foro conscientie valere prædictas gratias, de quibus nostra est locutio, etiam si scriptura nulla super illis confecta sit, valere, inquam, statim ac simplici verbo conceditur. Molin. t. 1. d. 599. Ioan. Præp. q. 8. de disp. matr. d. 7. à num. 46. Perez de matrim. d. 47. tit. 6. aliosque apud Dian. p. 8. tract. 3. ref. 8. Poterit ergo eas in foro Conscientie, vti etiam si concedens moriatur, antequam literas concessionis expedire fuerint. Excipe semper, nisi aliud cautum sit in concessione, vel in lege aliqua municipali. Ratio est, quia neque ex natura Donationis gratiæ, neque ex iuris communis dispositione apparet, cur ejusmodi gratia non valeat: cum per simplicem concessionem voluntariè datum, concedens transferat gratiam in alium, ut est communis doctrina apud Sanch. l. 8. matrim. d. 29. n. 2. March. de Or. tr. 1. p. 7. cap. 6. n. 15. Azor. p. 2. l. 7. c. 1.

2. Affero secundo, prædictas gratias non prodesse, nec vim habere in foro externo, litteris nõ expeditis. Si tamen non expendantur, post mortem concedentis retrahant, hoc est vim habere à puncto concessionis. Ratio est, quia prior hujus assertionis pars clarè habetur in regula 53. & Reg. 50. Cancellariæ, posterior vero colligitur ex eisdem Regulis, ut latè habes apud Molin. l. c.

3. Dices Regula Cancellariæ, quæ habetur apud Sanch. l. 8. matr. d. 19. n. 1. non solum loquitur in casu hujus secundæ assertionis, sed etiam in casu assertionis primæ jam dictæ n. 1. hæc enim sunt ejus verba. Nulla dispositio cuiquam in iudicio, vel extra suffragetur, antequam super ealiter Apostolica sint confecta. Ergo perperam dictum est oppositum dicto n. 1.

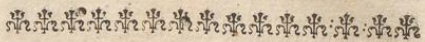
4. Respondeo. Hæc verba intelligenda sunt non suffragari in iudicio, vel extra iudicium; in foro externo, neque enim (ut rectè ait Præpositus l. c.) & credendum est Pontificem voluisse adversari sententiæ receptæ à tot Doctoribus, qui docent pro foro conscientie non esse necessariam, ex se, & vi iuris communis, illam literarum expeditionem.

5. Aique hinc collige, eum, cui à fide digno significatum certò est, Pontificem dispensasse in impedimento, posse in foro conscientie Matrimonium contrahere, vel nulliter antea contractum nunc revalidare, etiam si ante literarum expeditionem moriatur Pontifex, & idem de aliis Superioribus quoad alias gratias. Idemque item dic si pari modo certò scias à fide digno Pontificem dispensationem, vel aliam gratiam tibi per literas, seu per scripturam concessisse, cum tamen dictæ literæ ad te nondum transmissæ sint, quia est eadem, imò major ratio.

6. Dixi (certo scias) sanè certitudine morali, quam quantum illa sit explicui in simili supra tract. 1. de imp. c. 10. a n. 5. c. 13. n. 5. Mihi enim, & Amico apud Dian. p. 8. tr. 3. ref. 8. v. At hic, non videtur sufficere probabilitas concessionis: nunquam enim præsumendum est, Pontificem, vel Principem concedere gratiam voluisse, de qua solum mera probabilitas habetur, quod illi concesserint: id enim multis fraudibus, & erroribus esset obnoxium.

§. VI. An cesset Dispensatio, vel Potestas ad dispensandum morte Delegati? Remissivè.

Diximus an, & qua ratione cessent gratiæ morte Pontificis, vel alterius Principis, hoc est morte legantist. Quid, si moriatur Delegatus, cui gratiam exequi commissum fuerat; sed, quia de hoc Argumento, quantum ad nostras dispensationes Matrimoniales pertinet: egimus supra cap. 12. §. 1. à n. 6. absolvamus nunc Tractationem hæc Secundam, & tantisper quiescamus.

TRACTATUS III. DE CONSENSU Per verba de futuro, id est, DE SPONSALIBVS.

CAPVT PRIMVM.

De Natura Sponsalium.

§. I. Qua sint Sponsalia, & quam promissionem continere debeant, ut obligent?

SPONSALIA, quamvis non rarè sumantur pro matrimonio rato non consummato, id est pro matrimonio contracto per verba de presenti, sed nondum habita Corporum commixtione, tamen proprie in tota hac tractatione significant mutua sponfionem seu promissionem futuri Matrimonii, nam propterea Sponsa, & Sponsa proprie vocantur, & sunt ii inter quos ejusmodi mutua, sponfio intercessit licet improprie, ut dixi, aliquando sic appellentur illi, qui matrimonium tantummodo ratum contracterunt.

2. Promissio autem quadruplici modo exhiberi, seu considerari potest. Primo, ut est interna, nec dum alteri, insinuata. Secundo, ut est insinuata alteri, qui tamen nondum illam acceptavit. Tertio, ut est alteri insinuata, & ab illo acceptata quidem, sed non sub mutua repromissione, Puella y. g. acceptavit promissionem matrimonii à te ipsi factam, sed non repromisit, matrimonium ex parte sua. Atque his tribus modis promissio matrimonii dicitur esse facta gratis, quia obligatio est ex vna tantum parte, ejus nimirum, qui sponte promissit. Quarto, promissio considerari potest, ut est alteri insinuata, ab eodemque acceptata, & per ejus repromissionem confirmata, qua ratione promissio dicitur facta per modum contractus, qui certè mutuum utriusque consensus continet.

3. Dico igitur Primò, ut sponsalia obligationem inspondentibus patiant, non satis esse primum, nec secundam, nec tertiam promissionem ex ductis, sed addendam esse, & quartam, Sanch. Pont. Coninch. & innumerè apud Leandum de matr. d. 1. a q. 4. Ratio, quod non sufficiat prima, & secunda evidens est ex eis, quæ dicemus in tractatione de contractu promissionis, vbi cum communi docebimus, promissionem mente retentam, vel etiam verbis expressam, si non sit acceptata non obligare, & signatè in materia sponsalium, firmat Sanch. l. 1. de matr. d. 3. 6. c. 7.

4. Ratio autem, quod nec tertia sit satis, est, quia promissio facta ex vna tantum parte, & ab altero acceptata, qualis est hæc tertia, licet possit aliquando esse valida, &